

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII

AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

HOTĂRÂREA nr. 61 din 22.01.2020

Dosar nr: 1A2020

Petiția nr: 184/14.01.2020

Petent: Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării

Reclamat: primar în funcție al orașului Târgu Mureș

Obiect: afirmații care aduc atingere demnității persoanelor aparținând etniei rome și care provin dintr-o categorie defavorizată

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

Numele și domiciliul petentului

1. Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării cu sediul în București, str. Valter Mărăcineanu, nr. 1-3, sector 1

Denumire și domiciliu reclamatului

2. primar în funcție al orașului Târgu Mureș cu domiciliul de procedură la Primăria Târgu Mureș – Pța Victoriei nr. 3, jud. Mureș

II. Obiectul sesizării și descrierea presupusei fapte de discriminare

3. Afirmații discriminatorii la adresa persoanelor care provin dintr-o categorie defavorizată, în special de etnie romă: *“În România există multe familii defavorizate (nu mă refer la persoane cu dizabilități), ci la cei ațți de lucru care nu vor să muncească, la cei care aduc pe lume copii cu un singur scop: să aibă o sursă de venit. Aceste medii generează infraționalitate crescută, abandon, lipsă de educație etc”*.

III. Citarea părților

4. În temeiul art. 20, alin. 4 din O.G. nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, s-a îndeplinit procedura de citare în data de 21.01.2020.

5. Procedura de citare legal îndeplinită.

IV. Susținerea părților

Susținerea petentului

6. Având în vedere prevederile art. 13 din Procedura internă de soluționare a petițiilor și sesizărilor, publicată în M.Oficial nr. 348 din 6 mai 2008, precum și prevederile art. 19 al. 2 din OG nr. 137/2000, republicată, CNCD s-a autosesizat cu privire la afirmațiile primarului orașului

Târgu Mureș: **“ADUCEREA PE LUME A UNUI COPIL AR TREBUI SA FIE O MARE RESPONSABILITATE INTR-UN STAT CIVILIZAT**

Lipsa dezbatelor publice și a discuțiilor organizate într-un mediu adecvat nasc de cele mai multe ori legi, hotărâri de Guvern și alte acte normative foarte greu de aplicat, cu urmări de cele mai multe ori ciudate.

Așa se întâmplă și în cazul legislației privind acordarea indemnizației de creștere a copilului care, după părerea mea, ar trebui abordată altfel. Nimeni nu se poate opune dorinței de a avea un copil, însă populația trebuie conștientizată că responsabilitatea creșterii și formării unui copil este uriașă. De mai bine de șase ani, am atras atenția asupra acestor aspecte, dar se pare că pe nimeni nu interesează.

“Reiau acest subiect și propun introducerea obligatorie a unei anchete sociale pentru cuplurile care vor să aducă pe lume copii, anchetă care să țină cont de următoarele lucruri:

- dovada unui loc de muncă și a unei locuințe stabile;
- situație financiară acceptabilă;
- un nivel de educație minim stabilit prin lege;
- vârsta minimă la care un adult să devină părinte, etc.

În cazuri excepționale, în care totuși un cuplu care nu îndeplinește condițiile prezentate mai sus va avea un copil, consider că statul va trebui să preia copilul și să-i ofere condițiile corespunzătoare pentru dezvoltare (igienă, educație, hrană). În acest caz, indemnizația nu ar mai fi acordată părinților. Aceștia vor avea însă posibilitatea de a-și recupera copilul, după ce vor îndeplini condițiile prevăzute mai sus.

Cred că nu este cazul să ne gândim să creștem demografia țării cu orice preț. În România există multe familii defavorizate (nu mă refer la persoane cu dizabilități), ci la cei ațți de lucru care nu vor să muncească, la cei care aduc pe lume copii cu un singur scop: să aibă o sursă de venit. Aceste medii generează infrafracționalitate crescută, abandon, lipsă de educație etc. Sunt absolut convins că după o dezbatere serioasă privind această temă și conștientizarea celor ce primesc alocația ca sursă de venit, s-ar relansa și programul de contracepție.”

De asemenea, după postarea acestui mesaj, reclamatul a făcut alte afirmații cu caracter discriminatoriu: " Contactat de HotNews.ro, susține că propunerea sa nu este "radicală deloc", fiind una despre care a mai vorbit și în trecut. El a precizat că "statul încurajează nemunca" și că a întâlnit cazuri în care fete de 12-13 ani au devenit mame "pentru banii de alocație". s-a referit explicit la comunitatea roma, susținând că, dacă se vor impune astfel de condiții, "o să intre frica în ei" și n-or să facă copii doar pentru bani.

"Eu am (la Tg. Mureș-n.r.) cel mai mare număr de țigani din țară (...) Țiganii sunt o problemă serioasă a României și ne facem că nu vedem?! (...) De când i-a dezrobit Cuza, au rămas la fel", a spus el, precizând că "dacă văd trei copii la cerșit, în rețele de pedofilie, sunt nebun să nu intervin ca stat și să las pe seama Justiției".

El a mai spus că în cazurile în care condițiile nu s-ar respecta, copiii ar fi luați în grija statului și ar fi educați, operațiune care ar putea fi de succes pentru "că nu se deosebesc cu nimic de ceilalți".

Întrebat dacă propunerea sa nu va fi calificată drept una nazistă, a răspuns: "Mă doare în fund de mediocritatea abjectă a celor care spun asta".

De mai bine de șase ani, am atras atenția asupra acestor aspecte, dar se pare că pe nimeni nu interesează.....

Cu toate eforturile Primăriei Târgu Mureș pentru a integra din punct de vedere social aceste persoane, din păcate nu s-a reușit decât în mică măsură. Iar asta din mai multe cauze, dar cele mai importante sunt cele arătate mai sus."

Sușinerile reclamatului

9. Reclamatul solicită respingere autosesizării, arătând că declarațiile în cauză au fost făcute doar pentru a aduce la cunoștința opiniei publice faptul că legislația privind acordarea indemnizației de creștere copil ar trebui abordată altfel. Nimeni nu se poate opune dorinței de a avea un copil, însă populația trebuie conștientizată că responsabilitatea creșterii și formării unui copil este uriașă.

De asemenea, reclamatul susține că textul publicat pe pagina Facekook nu curpinde niciun element de discriminare, întrucât nu s-a referit la nicio categorie de persoane, ci doar la cuplurile care vor să aducă pe lume copii, nefăcând, în niciun caz, vorbire despre romi sau alte categorii sociale.

V. Motivele de fapt și de drept

10. În fapt, Colegiul director reține afirmațiile reclamatului pe pagina de Facebook : *“Reiau acest subiect și propun introducerea obligatorie a unei anchete sociale pentru cuplurile care vor să aducă pe lume copii, anchetă care să țină cont de următoarele lucruri:*

- *dovada unui loc de muncă și a unei locuințe stabile;*
- *situație financiară acceptabilă;*
- *un nivel de educație minim stabilit prin lege;*
- *vârsta minimă la care un adult să devină părinte, etc.*

În cazuri exceptionale, în care totuși un cuplu care nu îndeplinește condițiile prezentate mai sus va avea un copil, consider că statul va trebui să preia copilul și să-i ofere condițiile corespunzătoare pentru dezvoltare (igienă, educație, hrană). În acest caz, indemnizația nu ar mai fi acordată părinților. Aceștia vor avea însă posibilitatea de a-și recupera copilul, după ce vor îndeplini condițiile prevăzute mai sus”.

11. În drept, Colegiul director se raportează la prevederile art. 2 alin. 1 și art. 15 din OG nr. 137/2000, republicată și va analiza condițiile prevăzute la art. 15 din O.G. 137/2000, respectiv:

- ” orice comportament manifestat în public, având
- caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori
- acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de
- apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia.”

De asemenea, în soluționarea afirmațiilor în cauză apreciem că sunt incidente următoarele texte de lege:

- art. 10 alin. (2) și art. 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale;
- art. 1 alin. (3), art. 16, art. 29 și art. 30 din Constituția României, revizuită în 2003;

În ceea ce privește spațiul public, respectiv postarea unui mesaj pe o rețea de socializare, în speță pe Facebook, Colegiul director reține că aceasta este săvârșită **în public**. În lipsa unor prevederi expres prevăzute de O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, respectiv în legislația privind contravențiile, pentru determinarea caracterului public al faptei, vom proceda la utilizarea prevederilor art. 152 din Codul penal al României, care arată că:

”Fapta se consideră săvârșită ”în public” atunci când a fost comisă:

- a) într-un loc care prin natura sau destinația lui este totdeauna accesibil publicului, chiar dacă nu este prezentă nicio persoană;
- b) în orice alt loc accesibil publicului, dacă sunt de față două sau mai multe persoane;
- c) în loc neaccesibil publicului, cu intenția însă ca fapta să fie auzită sau văzută și dacă acest rezultat s-a produs față de două sau mai multe persoane;
- d) într-o adunare sau reuniune de mai multe persoane, cu excepția reuniunilor care pot fi considerate că au caracter de familie, datorită naturii relațiilor dintre persoanele participante;
- e) prin orice mijloace cu privire la care făptuitorul și-a dat seama că acest fapt ar putea ajunge la cunoștința publicului.”

Rețelele de socializare, cum este și Facebook, constituie o pagină personală susceptibilă de a fi vizualizată de către mai mulți prieteni iar, în acest caz, informația difuzată capătă un **caracter public**. Facebook nu este un spațiu privat comparabil cu o cutie poștală electronică. Cutia poștală electronică poate fi controlată din punct de vedere al informației transmise, în schimb Facebook este o rețea socială deschisă, un spațiu de expresie publică și planetară. În cazul Facebook, oricând există o mică parte a conținutului care se face vizibilă pentru public. Astfel, rețeaua de socializare Facebook, nu poate echivala, sub aspectul controlului mesajelor difuzate cu o căsuță poștală electronică. Profilul său personal pe Facebook chiar dacă este accesibil doar prietenilor adică unui grup restrâns de persoane, tot public este, existând oricând posibilitatea ca ”un prieten” să transmită/distribuie informații postate de titularul paginii, aspecte pe care reclamantul le cunoștea (vezi Sentința nr. 21 din 17 ian 2013 a C.A. Tg. Mureș).

Prin urmare, postarea de către reclamant a mesajului supus prezentei analize îndeplinește sub mai multe aspecte caracterul unei fapte săvârșite în publice, astfel:

- postarea mesajului a fost realizată pe o rețea de socializare care prin natura sau destinația sa este accesibil publicului;
- postarea textului a fost realizată cu intenția de a transmite un mesaj.
- partea reclamată și-a dat seama că mesajul postat ar putea ajunge la cunoștința publicului, deoarece un titular al unui cont de Facebook nu are controlul integral al mesajelor postate, oricând o altă persoană care are acces la pagina unui titular de cont de Facebook poate să transmită mai departe informațiile accesate, fapt realizat prin 96 de like-uri, peste 30 de comentarii.

Pentru considerentele de mai sus, Colegiul director califică postarea anunțului în cauză ca fiind faptă săvârșită în public.

Colegiul director este chemat să se pronunțe asupra raportului dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitatea persoanei, interzicerea discriminării raportată la declarațiile părții reclamate. Analiza urmărește să stabilească dacă în acest caz s-a depășit limita libertății de exprimare și, în consecință, se impune o ingerință a statului prin aplicarea unei măsuri proporționale cu scopul urmărit.

Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie

- **să fie prevăzută de lege** (care la rândul ei trebuie să îndeplinească anumite calități: să fie previzibilă și accesibilă),
- **să urmărească un scop legitim,**
- **să fie necesară într-o societate democratică și**
- **să fie proporțională cu scopul urmărit** (Corneliu Bârsan, *Convenția europeană a drepturilor omului*, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801).

Ingerința să fie prevăzută de lege

Prima cerință, cea a **existenței unei prevederi legale**, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000. Totuși, apreciem că aceste texte de lege trebuie coroborate cu art. 2. alin. (8) din O.G. 137/2000 potrivit căruia „prevederile ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație”. Apreciem că **ambele texte normative sunt previzibile și accesibile** deși protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică și sunt noțiuni care au și un caracter abstract.

Ingerința să urmărească un scop legitim

Raportat la **scopul legitim urmărit** prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare, se urmărește protejarea demnității umane a tuturor cetățenilor din România, indiferent de condiția socială sau etnia acestora.

Protecția demnității unei persoane aparținând unui grup minoritar, categorie socială sau etnică, constituie un scop legitim într-o societate democratică. Pentru a se produce o atingere, încălcare a demnității umane, ca drept constituțional protejat, declarațiile, obiect al prezentei petiții, ar trebui să întrunească următoarele elemente:

- să fie un comportament manifestat în public, având caracter de propagandă sau de instigare la ură pe criteriul etnic și religios,
- ori, să fie un comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare îndreptate împotriva unui grup de persoane legat de apartenența la un grup etnic – astfel cum prevede art. 15 din O.G. 137/2000, cu modificările și completările ulterioare, republicată.

Colegiul director constată că primele două condiții (să existe o prevedere legală și să se urmărească un scop legitim) pentru a fi acceptată o ingerință a statului sunt îndeplinite.

Necesitatea ingerinței

Rămâne de competența Colegiului director să stabilească dacă interferența în libertatea de exprimare „este necesară într-o societate democratică”.

În acest demers, Colegiul director analizează dacă există motive „relevante și suficiente” care să justifice ingerința în libertatea de exprimare din perspectiva unei „nevoi imperioase” („pressing social need”).

Identificarea unei „nevoi imperioase”, respectiv necesitatea oricărei restricții privitoare la exercițiul libertății de exprimare trebuie să fie stabilită într-o manieră convingătoare, iar **autorității naționale îi revine atributul evaluării existenței unei “nevoi imperioase” susceptibile de o anumită marjă de apreciere** (Corneliu Bârsan, Convenția Europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole, Vol. I., Ed. All Beck, București, 2005, pag. 801.)

În conformitate cu principiul subsidiarității, statele membre dispun de o „margine de apreciere” în stabilirea limitării libertății de exprimare. Autoritățile statelor membre au un contact direct și permanent cu realitățile sociale și sunt primele care se pronunță asupra existenței unei „nevoi sociale presante”. Marginea de apreciere se va stabili potrivit standardelor minime ale CEDO. (vezi *Handyside v. United Kingdom* par. 48 și par. 49).

Elemente luate în considerare la stabilirea necesității ingerinței statului în libertatea de exprimare

În scopul de a determina dacă respectivele declarații, obiect al prezentei sesizări, constituie element de incitare la ură pe criteriul de apartenență socială și etnică, Colegiul director va examina: **obiectivul urmărit de partea reclamată, contextul în care a avut loc, conținutul comentariilor, locul în care au fost făcute declarațiile, persoana, funcția autorului declarației.**

Obiectivul urmărit de reclamat

Obiectivul urmărit este important: a dorit partea reclamată să disemineze opinii legate de apartenența socială și etnică a persoanelor vizate ori a urmărit doar informarea publicului cu privire la poziția acestuia privind un subiect de interes public?

La acest punct, Colegiul director nu analizează intenția de a discrimina, acest aspect neavând relevanță în stabilirea unei fapte de discriminare.

Colegiul director constată că partea reclamată a emis public mesajele urmărind să participe la dezbateră publică privind aplicarea legii prin care s-a dublat alocația de stat pentru copil dar în același timp, prin mesajele sale, partea reclamată a diseminat în public stereotipuri și prejudecăți privind persoane care fac parte dintr-o categorie socială defavorabilă, respectiv persoane care fac parte din etnia romă.

Contextul în care a avut loc

După cum s-a arătat anterior, partea reclamată a emis public mesajele urmărind să participe la dezbateră publică privind aplicarea legii prin care s-a dublat alocația de stat pentru copil.

Subiectul este unul de interes public.

Conținutul mesajelor

Primul mesaj a avut următorul conținut:

“ADUCEREA PE LUME A UNUI COPIL AR TREBUI SA FIE O MARE RESPONSABILITATE INTR-UN STAT CIVILIZAT

Lipsa dezbaterilor publice și a discuțiilor organizate într-un mediu adecvat nasc de cele mai multe ori legi, hotărâri de Guvern și alte acte normative foarte greu de aplicat, cu urmări de cele mai multe ori ciudate.

Așa se întâmplă și în cazul legislației privind acordarea indemnizației de creștere a copilului care, după părerea mea, ar trebui abordată altfel. Nimeni nu se poate opune dorinței de a avea un copil, însă populația trebuie conștientizată că responsabilitatea creșterii și formării unui copil este uriașă. De mai bine de șase ani, am atras atenția asupra acestor aspecte, dar se pare că pe nimeni nu interesează.

“Reiau acest subiect și propun introducerea obligatorie a unei anchete sociale pentru cuplurile care vor să aducă pe lume copii, anchetă care să țină cont de următoarele lucruri:

- **dovada unui loc de muncă și a unei locuințe stabile;**
- **situație financiară acceptabilă;**
- **un nivel de educație minim stabilit prin lege;**
- **vârsta minimă la care un adult să devină părinte, etc.**

În cazuri excepționale, în care totuși un cuplu care nu îndeplinește condițiile prezentate mai sus va avea un copil, consider că statul va trebui să preia copilul și să-i ofere condițiile corespunzătoare pentru dezvoltare (igienă, educație, hrană). În acest caz, indemnizația nu ar mai fi acordată părinților. Aceștia vor avea însă posibilitatea de a-și recupera copilul, după ce vor îndeplini condițiile prevăzute mai sus.

*Cred că nu este cazul să ne gândim să creștem demografia țării cu orice preț. **În România există multe familii defavorizate (nu mă refer la persoane cu dizabilități), ci la cei apți de lucru care nu vor să muncească, la cei care aduc pe lume copii cu un singur scop: să aibă o sursă de venit.** Aceste medii generează infraționalitate crescută, abandon, lipsă de educație etc.*

Sunt absolut convins că după o dezbatere serioasă privind această temă și conștientizarea celor ce primesc alocația ca sursă de venit, s-ar relansa și programul de contracepție.”

Acest mesaj a fost urmat de declarația petentului, prin care detaliază conținutul și motivele mesajului inițial. Declarația ulterioară are următorul conținut:

: " Contactat de HotNews.ro, susține că propunerea sa nu este "radicală deloc", fiind una despre care a mai vorbit și în trecut. El a precizat că "statul încurajează nemunca" și că a întâlnit cazuri în care fete de 12-13 ani au devenit mame "pentru banii de alocație". s-a referit explicit la comunitatea roma, susținând că, dacă se vor impune astfel de condiții, "o să intre frica în ei" și n-or să facă copii doar pentru bani.

"Eu am (la Tg. Mureș-n.r.) cel mai mare număr de țigani din țară (...) Țigani sunt o problemă

serioasă a României și ne facem că nu vedem?! (...) De când i-a dezrobit Cuza, au rămas la fel", a spus el, precizând că "dacă văd trei copii la cerșit, în rețele de pedofilie, sunt nebun să nu intervin ca stat și să las pe seama Justiției".

El a mai spus că în cazurile în care condițiile nu s-ar respecta, copiii ar fi luați în grija statului și ar fi educați, operațiune care ar putea fi de succes pentru "că nu se deosebesc cu nimic de ceilalți".

Întrebat dacă propunerea sa nu va fi calificată drept una nazistă, a răspuns: "Mă doare în fund de mediocritatea obiectă a celor care spun asta". De mai bine de șase ani, am atras atenția asupra acestor aspecte, dar se pare că pe nimeni nu interesează.....

Cu toate eforturile Primăriei Târgu Mureș pentru a integra din punct de vedere social aceste persoane, din păcate nu s-a reușit decât în mică măsură. Iar asta din mai multe cauze, dar cele mai importante sunt cele arătate mai sus."

Din mesajul inițial și din interpretarea oferită ulterior de partea reclamată, rezultă că reclamatul își prezintă public propuneri de condiționare a dreptului la viață intimă, familială și privată protejată de art. 26 din Constituția României, pentru a preveni sau limita dreptul cetățenilor de a concepe copii, pe criterii de categorie socială, educație, situație patrimonială (deținerea unei locuințe, situație financiară, loc de muncă) și vârstă minimă.

Partea reclamată afirmă că în România sunt multe familii defavorizate, persoane care nu doresc să muncească, și procrează copii doar cu scopul de a obține o sursă de venit.

În declarația de interpretare, partea reclamată pune în discuție nașterea copiilor de către mame minore, subiect de interes public. Partea reclamată crează și un țap ispășitor pentru nașterile în rândul mamelor minore: comunitatea de romi, utilizând în sens peiorativ apelativul de "țigăni", etichetându-i ca fiind o problemă serioasă a României, iar dacă se vor impune condițiile sale, atunci "o să intre frica în ei" (în romi – nota noastră) și n-or să mai facă copii doar pentru bani.

Colegiul director constată că, mesajele părții reclamate constituie un discurs de ură, încalcă demnitatea umană a cetățenilor care fac parte dintr-o categorie socială defavorizată și a celor care aparțin minorității romi, potrivit art. 15 din O.G. 137/2000.

Astfel, nașterea copiilor de către mame minore reprezintă un subiect serios și important pentru România. Potrivit **Institutului Național de Statistică în anul 2018, în România, au fost născuți 17.981 de copii de mame sub vârsta de 18 ani** (din totalul de 190.170 de copii născuți). Nu există date cu privire la apartenența etnică a mamelor.

Totuși, potrivit raportului **Comisiei Prezidențiale Pentru Analiza Riscurilor Sociale și Demografice Riscuri și inechități sociale în România** (a se vede pe https://media.hotnews.ro/media_server1/document-2010-04-20-7150607-0-raportul-comisiei-prezidentiale.pdf), în rândul femeilor romi nașterea unui copil înainte de 18 ani este mai prezentă dar chiar și așa, nașterea primului copil la vârste mici **nu este specifică minorității romilor, ci este o trăsătură caracteristică multor comunități tradiționale:**

”Ieșirea timpurie din sistemul de educație este asociată cu o traiectorie de viață structurată încă după modelul tradițional, pre-modern¹⁰⁶ – pe care l-au trăit și bunicii noștri, înainte de valurile masive de urbanizare, modernizare educațională și ocupațională ale secolului al XX-lea. Fetele rome se confruntă cu riscuri disproporționate – inegalitatea de gen fiind mai pronunțată în cazul populației de etnie romă. O proporție de 10% dintre fetele rome au primul copil între 12 și 15 ani, iar 48% între 16 și 18 ani. În total, o majoritate a tinerelor rome sunt minore la conceperea primului copil – față de 14% dintre tinerele de alte etnii. Capacitatea acestor tinere de a se implica în educația școlară a propriilor copii, de a participa pe piața forței de muncă și, nu în ultimul rând, de a avea o viață autonomă, dincolo de pragul sărăciei, este sever limitată. De altfel, și tații romi sunt în proporție de aproximativ o treime minori la conceperea primului copil. Desigur, nașterea primului copil la vârste mici **nu este specifică minorității romilor, ci este o trăsătură caracteristică multor comunități tradiționale.** De exemplu, în România anilor 1950 nașterea unui copil de către o mamă în vârstă de 14-18 ani nu era privit ca o anomalie, ci ca o normalitate socială. Faptul ca acest lucru se întâmplă, la începutul secolului XXI, în mai mare măsură în comunitățile de romi reflectă rezultatul eșecurilor politicilor de incluziune socială și de egalizare a șanselor în societatea românească.” (pag. 207 din Raport)

Același raport (pag. 178) numește **ca problemă de prevenire a sarcinilor nedorite** falimentul campaniilor de educație contraceptivă:

”Prima problemă legată de prevenirea sarcinilor nedorite este **lipsa de eficiență în abordarea actuală centrată pe campanii de informare și de educație contraceptivă.** Lipsa de eficiență a acestora în privința prevenirii separării copilului de familia sa este demonstrată de indicatorii de tip consecință (outcome indicators), cel mai evident fiind constanța numărului de copii părăsiți, în pofida derulării programelor amintite. **Ea este datorată focalizării complet defectuoase a acestor programe:** contraceptivele gratuite și **consilierea nu ajung aproape niciodată la comunitățile cu risc ridicat de părăsire** (comunitățile sărace de romi, satele sărace și izolate, cartierele „ghetoizate” ale orașelor etc.), ci se opresc la populația „obișnuită”, cu risc redus de sarcini nedorite și de părăsire.”

Raportul Comisiei prezidențiale, analizând specificul excluziunii sociale pentru persoanele de etnie romă (pag. 205 din Raport), constată:

”minoritatea romilor din România se confruntă cu două riscuri specifice – dintre care unul afectează întreaga populație, iar cel de-al doilea numai un segment. Pe de o parte, **toți romii se confruntă direct sau indirect cu discriminarea.** Identitatea de rom/țigan continuă să fie un stigmat. Pe de altă parte, **un segment disproporționat de mare al populației rome trăiește la periferia societății contemporane** – în special din punctul de vedere al participării în organizații, fie ca elev în copilărie, ca student în tinerețe, sau ca angajat în viața adultă.”

Potrivit **Studiului comparativ a nevoilor comunităților de romi în contextul stabilirii priorităților strategice de intervenție pentru incluziunea socială a acestora, realizat de Institutul Român pentru Evaluare și Strategie – IRES, în 2018,** (a se vedea studiul pe: http://agentiaimpreuna.ro/wip/wp-content/uploads/2018/12/Raport_Raport-cantitativ_Agentia_Impreuna_Romi.pdf) se prezintă următoarele diferențe între romi și populația majoritară:

” **RADIOGRAFIA GOSPODARIEI**

Numărul mediu al persoanelor care locuiesc în aceeași gospodărie este de 4.4 persoane în cazul eșantionului de romi și 2,93, în cazul populației majoritare. NU sunt modificări majore față de 2012. Numărul mediu al copiilor din aceeași gospodărie este de 1,42 în cazul eșantionului de romi și 0.46, în cazul populației majoritare. Proporția familiilor fără copii este cu 47% mai mare în cazul populației majoritare față de cea romă, o diferență în scădere față de 2012 când raportul era aproape dublu. Față de 2012 se remarcă o creștere a gospodăriilor fără copii de la 61% la 68% în cazul populației majoritare și de la 32% la 46% în cazul romilor. Tipul preponderent de familie este cel format din părinți și copii, urmat fiind de cel format din soț și soție. Pe locul 3 se află familia extinsă (părinți copii, bunici). Familiile monoparentale reprezintă 14% în cazul populației majoritare și 8% în cazul romilor.

VENITURI

Dacă 50% dintre români au venituri peste 2000 lei în 2018, numai 15% dintre romi depășesc acest prag. 52% dintre romi au venituri sub 1500 lei, în timp ce numai 24% dintre majoritari declară că se află sub acest prag. Dacă salariile reprezintă principala sursă de venit pentru 74% dintre majoritari, pentru romi proporția este de numai 39% în 2018, în creștere față de 2012 când era de numai 28%. 35% dintre romi declară alocația pentru copii ca fiind a doua sursă de venit, în timp ce pentru majoritari, proporția este de numai 14%. Venitul este obținut regulat de numai 68% dintre romi față de 96% români, dar în creștere față de 2012 când ponderea era de numai 57%. 26% dintre romi declară că au un venit ocazional sau sezonier.

LOCUIRE

58% dintre romi declară că au locuință cu proprietate personală cu acte, față de 87% în cazul românilor. Deși numărul mediu de copii este de 3 ori mai mare decât în cazul românilor, 61% dintre romi locuiesc în 1-2 camere, față de 43% în cazul majoritarilor. 50% dintre majoritari au 3-4 camere, în timp ce în cazul romilor pondere este de numai 34%. 45% dintre romi locuiesc în spații sub 50mp, față de numai 29% în cazul populației majoritare. Proporția locuințelor racordate la apă curentă, gaze, canalizare, apă caldă, termoficare este dublă în cazul populației majoritare față de cea a romilor. Dotarea locuințelor cu aparatură electrică, de gătit este relativ similară, cu un ușor avantaj pentru populația majoritare. De remarcat, creșterea gospodăriilor conectate la Internet de la 15% în 2012 la 37% în 2018. Crește de asemenea numărul romilor care au baie cu cadă sau duș, WC de la 37% în 2012 la 47% în 2018. Scade numărul romilor care declară că au WC în curte de la 61% în 2012 la 49% în 2018. Dacă în cazul populației majoritare 61% locuiesc în apartamente confort 1, în cazul romilor ponderea este de numai 23%, restul fiind în locuințe de confort 2,3 sau 4. Drumul de acces în apropierea casei este asfaltat pentru 90% din casele românilor, în timp ce pentru romi este de numai 68%. 24% dintre romi au un drum pietruit în apropierea casei sau din pământ, pentru 8%. 41% dintre romi locuiesc la marginea localității față de numai 14%, în cazul majoritarilor.

MIGRAȚIE

Motivația principală a migrației interne este dată de o viață mai bună (48%) și lipsa locurilor de muncă (25%) în cazul populației majoritare și sărăcia (42%) și o viață mai bună (31%), în cazul romilor. Atât romii, cât și românii au persoane plecate la muncă în străinătate în proporții relativ similare (8- 10%). Întrebați dacă în familia lor există persoane plecate în străinătate, respondenții romi confirmă în proporție de 29%, în timp ce în rândul populației generale de numai 18%. Țările preferate de destinație sunt în ambele cazuri Italia, Marea Britanie, Spania și Germania. Motivația principală a migrației interne este dată de o viață mai bună (57%) și lipsa locurilor de

muncă(22%) în cazul populației majoritare și sărăcia(50%) și o viață mai bună (29%), în cazul romilor. **PROGRAME DE INCLUZIUNE SOCIALĂ**

Cele mai cunoscute programe de incluziune socială menționate de către respondenții romi sunt Locuri speciale pentru romi la liceu; Locuri speciale pentru romi la facultate; Bursa locurilor de muncă; A doua șansă și Masa Caldă. NU se remarcă o creștere semnificativă a participării la aceste programe față de 2012.

ACCES LA SĂNĂTATE

Față de 2012 se remarcă o ușoară creștere a persoanelor înscrise la medicul de familie pentru ambele eșantioane. Cele mai frecvente boli menționate ca fiind prezente în familie sunt afecțiunile stomatologice, bolile cardiovasculare, afecțiunile digestive și cele oftalmologice. Nu există o diferențiere majoră între romi și majoritari. Scade numărul romilor care susțin că nu beneficiat de îngrijire de specialitate în spital de la 21% în 2012 la 12% în 2018. Lipsa banilor și refuzul asistenței medicale de specialitate sunt principalele motive invocate.

ALIMENTAȚIA

Există diferențe semnificative în alimentație între populația majoritară și cea romă. Dacă majoritarii consumă zilnic carne în proporție de 54%, romii o fac în proporție de numai 39%. În mod similar ponderile sunt mai mici și când este vorba de consumul zilnic de legume și fruct, diferența fiind de peste 20%. Oricum, cifrele sunt mult îmbunătățite față de 2012, unde consumul zilnic de carne în cazul romilor era de numai 17%, față de 39% în prezent.

PERSOANE CU NEVOI SPECIALE

8% dintre romi declară că au în familie o persoană cu nevoi speciale, în timp ce proporția în cazul majoritarilor este de 4%. În ambele cazuri, cifra este în scădere față de 2012 cu 2-3%.

STAREA CIVILĂ

40% dintre romi se declară căsătoriți, față de 61% în populația majoritară. În schimb, în cazul romilor este mai mare ponderea celor care sunt în concubinaj (33%), față de 5% în cazul majoritarilor.

ASUMARE IDENTITARĂ

89% din persoanele din eșantionul de romi și-au asumat etnia romă, în timp ce 7% dintre ei s-au declarat români, fiind identificați ca romi prin heteroidentificare. Față de 2012, proporția celor care își asumă identitate romă este relativ similară (88%). Din populația romă, 59% vorbește limba română, iar 31%, limba romani. Religia este preponderent ortodoxă (80%), restul fiind repartizat între mai multe culte(catolici 6%, penticostali 4%, bapțiști 2%, Martorii lui Iehova 1% etc.).

ACTE DE IDENTITATE

Problema actelor de identitate nu pare să mai fie realmente o problemă, 97% dintre romi declarând că au certificat de naștere, carte de identitate și 19% spun că au pașaport (față de 31% în cazul majoritarilor). Cifrele sunt ușor îmbunătățite față de 2012.

REZOLVAREA PROBLEMELOR

Profilul de suport social în caz de nevoie este relativ similar între cele două eșantioane, baza fiind rudele și vecinii (38% romi, 28% majoritari) și apoi autoritățile locale (19% majoritari, 18% romi). **EDUCAȚIE**

Dacă în cazul romilor, peste 50% au sub 8 clase absolvite, ponderea românilor în aceeași situație este de numai 13%. Diferența se menține și în cazul liceului absolvit (36% români, 11% romi) și este mult mai mare în cazul studiilor universitare (22% români și 2% romi). Competențe de scris/citit sunt semnificativ mai mici în cazul romilor față de majoritari (84% români, 50% romi

în cazul scrisului și 86% români, 53% romi în cazul cititului). Distanța se păstrează și în cazul competențelor ITC (65% români, 31% romi). Cifrele sunt în creștere față de 2012, când numai pe ITC aveam 40% români, 16% romi. Deși sunt creșteri față de 2012 (6% romi, 19% români), în ceea ce privește urmarea unui curs de formare profesională, în 2018 există o diferență de 24% între romi (15%) și români (39%).

OCUPARE

Dacă 93% dintre majoritarii care lucrează declară că muncesc cu norma întreaga, acest lucru este valabil numai pentru 54% dintre romi (în creștere cu 10% față de 2012). 26% dintre romi muncesc cu ziua, față de numai 2% dintre români. Numai 60% dintre romi au contract de muncă, față de 60% în cazul romilor. Fașă de 2012 este o creștere semnificativă, când numai 37% dintre romi munceau cu contract.

SUFICIENȚA VENITURILOR

Se remarcă o îmbunătățire majoră față de 2012 când 63% dintre romi declarau că erau nevoiți să se împrumute pentru cheltuielile zilnice, în timp ce în 2018 numai 54% fac acest lucru. Există o diferență mare față de majoritari, unde numai 27% se află în aceeași situație. NU există o gândire pe termen lung privind suficiența veniturilor la bătrânețe, 33% dintre romi declarând că nu s-au gândit la acest lucru, față de 15% în cazul majoritarilor. Pensia este principala sursă de venit pentru majoritari (72%), față de 28% în cazul romilor.

STAREA DE SĂNĂTATE

Dacă 71% dintre majoritari își fac controlul medical anual, acest lucru este valabil numai pentru 39% dintre romi. Există diferențe mari între romi și majoritari în ceea ce privește obiceiurile de igienă zilnică (spălatul mâinilor, spălatul pe dinți etc.), ceea ce sugerează necesitatea unor campanii de conștientizare și prevenție. Există diferențe mari (10%) între majoritari și romi în ceea ce privește utilizarea măsurilor contraceptive. De altfel, 16% dintre femeile rome preferă să facă avort, în timp ce în cazul majoritarilor proporția este de 1%. Nu există schimbări majore față de 2012. Sarcinile timpurii sunt frecvent în cazul romilor (între 14-17 ani 33% față de 3% în cazul majoritarilor, iar între 18-21 ani, 47% în cazul romilor și 33% în cazul majoritarilor). 18% dintre femeile rome declară că în timpul sarcinilor nu au fost niciodată la doctor.

PARTICIPARE CIVICĂ

Persoana care se bucură de cel mai ridicat nivel de încredere este preotul pentru ambele eșantioane, fiind urmat de primar. În cazul romilor, este menționat li liderul comunității. Consultarea civică este aproape absentă, peste 85% dintre majoritari și 89% dintre romi declarând că nu au fost întrebați despre deciziile de dezvoltare a localității. De asemenea peste 90% dintre ei nu au participat vreodată la o ședința a Consiliului Local. Participarea la vot este semnificativ diferită, 71% dintre majoritari declarând că au participat la vot la ultimele alegeri, față de 53% în cazul romilor. Este de luat în considerare și fenomenul de dezirabilitate socială.

RELAȚII INTERETNICE

Stereotipurile de percepție sunt confirmate și în acest studiu, majoritarii percepându-i pe romi ca fiind hoți, murdari, leneși și needucați, în timp ce autopercepția romilor este definită de attribute precum săraci, buni, familiști, uniți. Peste 50% dintre respondenții majoritari consideră că nu au existat probleme, în timp ce 28% spun că au fost unele neînțelegeri sau chiar conflicte (14%). Percepția romilor este relativ similară, dar ușor atenuată. Între 30-40% dintre romi consideră că sunt tratați mai prost față de majoritari la grădiniță, școală, spital, primărie, poliție sau justiție.”

Toate statisticile și studiile constată, fără echivoc, că un important număr de cetățeni români aparținând minorității rome trăiesc în condiții substanțial diferite față de majoritate, constituind un grup vulnerabil. Acestei stări de fapt, se adaugă intoleranța și rasismul la care sunt supuși toți membri comunității de romi în România.

Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI), înființată de Consiliul Europei, în RAPORTUL ECRI PRIVIND ROMÂNIA (al cincilea ciclu de monitorizare - Adoptat pe 3 aprilie 2019, pag. 15, a se vedea pe <https://rm.coe.int/fifth-report-on-romania-romanian-translation-/168094c9e7>) cu privire la *discursul politic și alte forme de discurs public*, constată următoarele:

”23. În ultimul său raport (§ 96), ECRI a recomandat tuturor partidelor politice să ia o atitudine fermă împotriva oricăror forme de discriminare rasială și să transmită un mesaj politic clar în favoarea diversității și pluralismului. ECRI notează că declarațiile rasiste ale politicienilor, în special la nivel local, continuă să fie o problemă. Mai multe surse au afirmat că, în urma câștigurilor politice în alegerile locale prin retorici anti-romi și discursuri mai naționaliste, folosirea discursului de incitare la ură, inclusiv din partea partidelor politice principale, a devenit un lucru obișnuit.

24. Ca și alte organisme internaționale, ECRI atrage atenția asupra persistenței și a incidenței crescute a anti-țigănistului, având ca urmări ura și insultele constante aduse romilor în viața publică. Romii sunt adesea înfățișați drept „hoți, mincinoși, leneși” și asociați în mod sistematic cu infracționalitatea, ceea ce întărește denigrarea lor și sporește excluderea socială.”

Colegiul director constată că subiectul față de care s-a exprimat partea reclamată este unul de interes public. Potrivit rapoartelor și studiilor instituțiilor publice naționale și internaționale, rata nașterilor în rândul femeilor minore este mai mare în comunitățile sărace dar nu au cauze de natură etnică. La nivelul Uniunii Europene, România este țara unde sărăcia extremă este foarte prezentă, existând serioase probleme privind rezolvarea situației copiilor abandonați. Este nevoie de o analiză serioasă a modului în care situația actuală poate fi îmbunătățită.

Sunt binevenite și necesare dezbaterile privind sistemul asistenței sociale, a protecției copilului, însă aceste dezbateri nu se pot transforma în mesaje politice care promovează ura împotriva unor categorii de persoane și nu pot limita dreptul la viață intimă, familială și privată de familie (art. 26 din Constituția României).

Este de neconceput ca într-un stat democratic să se solicite acordul autorităților pentru a concepe un copil. Comentariile extrem de rasiste reprezintă un alt element de gravitate a mesajelor în cauză.

Trebuie precizat și faptul că neacordarea indemnizației pentru creșterea copilului ca sancțiune pentru familiile nevoiașe cu mulți copii nu apare ca practică în niciun stat european. Pe lângă această indemnizație unele state au introdus măsuri prin care sprijină școlarizarea sau angajarea părinților dar, în niciun caz, nu se sistează plata acestei indemnizații.

Alocația de stat pentru copil este un **drept constituțional** care nu poate fi limitat în niciun fel, dreptul i se cuvine copilului, nu părinților (în acest sens existând jurisprudența Curții Constituționale a României).

Colegiul director constată însă că afirmațiile, emise de reclamat **nu sunt de natură să contribuie la o dezbatere publică constructivă care să genereze un progres, ci răspândesc, instigă, promovează sau justifică ura, discriminarea sau ostilitatea față de un**

anumit grup. Discursul de incitare la ură este periculos întrucât contribuie la un climat din ce în ce mai intolerant față de anumite grupuri.

Prin mesajele emise, partea reclamată propune soluții incompatibile cu drepturile și libertățile omului, incită în mod direct împotriva cetățenilor care fac parte dintr-o clasă socială, respectiv celor care aparțin etniei rome.

Rolul în societate a persoanelor, autori ai afirmațiilor

Din perspectiva analizei limitelor libertății de exprimare, rolul, poziția autorului declarației supusă controlului este determinantă. Partea reclamată este persoană publică, ales local, primar al Municipiului Târgu Mureș, politician. Ca urmare a acestei calități, reclamatul este formator de opinie și prin comportamentul său influențează atitudinea comunității pe care o păstorește. O persoană publică trebuie să dea dovadă de bună credință în abordarea subiectelor de interes public.

Concluzii

Colegiul director reiterează faptul că libertatea de exprimare constituie valoarea fundamentală a unei societăți democratice și plurale. Din această perspectivă, libertatea de exprimare are un rol substanțial în rândul drepturilor fundamentale cuprinse în Constituție și constituie trunchiul comun pentru exercitarea drepturilor fundamentale din sfera comunicării. În această sferă se includ: dreptul la libertatea presei, dreptul la libera exprimare a creațiilor artistice sau cele din zona literaturii, libertatea de predare a științei și libertatea creației. De asemenea, de acest trunchi comun se leagă și libertatea conștiinței, a religiei și libertatea de întrunire. Acest grup de drepturi asigură participarea avizată a cetățeanului la procesele sociale și politice. **Exprimarea liberă a opiniilor și credințelor, chiar și a celor nepopulare sau atipice, reprezintă condiția fundamentală a existenței unei societăți vii și capabilă de dezvoltare.**

Colegiul director constată că, deși s-a pronunțat pe un subiect de interes public, partea reclamată, prin mesajele sale, a creat o atmosferă ostilă, degradantă, umilitoare la adresa unor cetățeni pe criteriul de clasă socială, respectiv apartenența la etnia româ, a răspândit, instigat, promovat, justificat ura, discriminarea, ostilitatea față de grupurile amintite.

Soluțiile propuse nu sunt compatibile cu respectarea dreptului la viață intimă, familială și privată, etichetează, stigmatizează în mod inacceptabil o cetățeni pe criteriul de clasă socială și etnie. Subiectele de interes public puse în discuție necesită o îmbunătățire a politicilor publice privind protecția socială și natalitatea, prin accentul pus pe educație și incluziune socială, astfel cum arată studiile instituțiilor publice interne și internaționale, și nu prin întărirea prejudecăților existente în societate, prin incitarea la ură împotriva grupurilor vulnerabile.

Colegiul constată, că în speță sunt întrunite prevederile art. 15 din O.G. 137/2000, și se impune **interferența statului în limitarea libertății de exprimare. Prin urmare, Colegiul director constată că în speță nu se poate admite invocarea libertății de exprimare, în sensul în care fapta s-ar încadra în limitele acesteia.**

Măsura constatării și sancționării unui astfel de comportament **este necesară într-o societate democratică** în care demnitatea umană este garantată. Demnitatea umană este un element important în respectul de sine al oricărui cetățean.

Măsura este proporțională cu scopul urmărit, astfel constatarea contravenției și aplicarea unei sancțiuni sunt proporționale cu necesitatea protecției demnității umane a femeilor de etnie romă din România.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, **cu unanimitate de voturi** ale membrilor prezenți la ședință,

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Aspectele sesizate intră sub incidența prevederilor art. 2 alin.1 și art. 15 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată;
2. Sancționarea reclamatului domiciliat în, cu amendă contravențională în valoare de 10 000 lei, potrivit art.2 alin.11 și art. 26 alin.1 din O.G. Nr. 137/2000 coroborat cu art. 8 al.3 din O.G. nr.2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, cu modificările și completările ulterioare;
3. O copie a hotărârii se va transmite părților

VI. Modalitatea de plată a amenzii

6.1. Amenda contravențională se va plăti la Direcția Impozite și Taxe Locale Târgu Mureș, conform Ordonanței nr.2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor. Contravenientul este obligat să trimită dovada plății amenzii către Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (cu specificarea numărului de dosar)

Membrii Colegiului director prezenți la ședință

ASZTALOS CSABA FERENC – Membru

DINCĂ ILIE – Membru

GHEORGHIU LUMINIȚA – Membru

HALLER ISTVAN – Membru

JURA CRISTIAN - Membru

LAZĂR MARIA – Membru

POPA CLAUDIA SORINA- Membru

Data redactarii: 27.01.2020

**Hotărâre redactată și motivată de: Asztalos Csaba Ferenc
Angelica Paraschiv Gergely**

Notă: prezenta Hotărâre emisă potrivit prevederilor legii și care nu este atacată în termenul legal, potrivit OG 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ, constituie de drept titlu executoriu.